

Waar zijn de startnota's van CD&V en Open VLD?

De canon is een val, trap er niet in

GIE GORIS · 14 AUGUSTUS 2019

Te oordelen aan wat ik op Facebook zie voorbijkomen, is zowat het hele politieke spectrum regelrecht in de fuik van De Wever gelopen.

De Startnota maakt duidelijk dat discreet onderhandelen een opdracht voor christendemocraten en liberalen is, niet voor Vlaams-nationalisten.

Om de volgende Vlaamse gewest- en gemeenschapsregering een echt identitair-ideologische grondslag te geven, ging de N-VA voorzitter eerst opzichtig zitten praten, doorpraten en nog eens praten met Vlaams Belang, de enige partij die qua Vlaams identiteitsdenken nog restrictiever en rechtser is dan de N-VA zelf. Vervolgens schreef De Wever een Startnota en hij liet die publiceren, zodat de twee andere partijen die uiteindelijk aan de tafel gevraagd werden vanaf het eerste moment wisten dat discreet onderhandelen een opdracht voor christendemocraten en liberalen is, niet voor Vlaams-nationalisten.

Die Startnota is een combinatie van romantisch identiteitsdenken, verankerd in een verleden dat alleen herkenbaar is voor wie zelf gevormd is door de Vlaams-nationalistische geschiedschrijving, en neoliberale toekomstambities. Die cocktail resulteert in een kater voor al wie vandaag of morgen sociale bescherming nodig heeft of rekent op zijn of haar universele mensenrechten. Maar daarover later meer.

De fuik die De Wever – of was het Theo Francken, want hij kon met zijn enthousiasme op Twitter geen blijf – in zijn Startnota verborgen had, was de belofte om een canon voor de Vlaamse natie op te stellen, en die vervolgens in de eindtermen van het onderwijs in te schrijven én op te leggen als kennisvoorwaarde voor nieuwkomers. Het is het soort onzin waarvan iedereen – de auteurs inclusief – weet dat er nooit wat van komt, maar dat hartverwarmend klinkt voor de eigen troepen en dat critici, twijfelaars en regelrechte tegenstanders dagenlang bezig kan houden.

De Wever en Jambon tellen hun dubbele winst: iedereen heeft het over identiteit en haast niemand over

armoede, uitsluiting of klimaat

En inderdaad, aldus geschiedde. De kranten stelden de vraag aan experts, die het canon-idee wegzetten als nutteloos, vooringenomen of ronduit gevaarlijk. De VRT legde het voor aan zijn eigen publiek, wat resulteerde in het meest nutteloze of ronduit gevaarlijke stukje uit de geschiedenis van VRTNWS. Ter linkerkant klonk spot en hoongelach om de wiegende weiden, werden alle historische misdaden met een Vlaams randje bovengespit – een dikke canon, voorwaar – en werd de onzin van collectieve identiteit onderlijnd met allerlei citaten uit eigen of anderstalige literatuur.

De Wever en Jambon tellen hun dubbele winst: iedereen heeft het over identiteit (core business voor de N-VA) en haast niemand heeft het over armoede, uitsluiting of klimaat (de kwetsbare flanken, want wie een volk wil creëren en een natie stichten, moet die ook niet voor de sociale samenhang en voor een duurzame toekomst zorgen?)

Toen ik vlak voor de verkiezingen van 26 mei aan Herman Van Goethem, rector van de Universiteit Antwerpen en voormalig directeur van het WO II herdenkingscentrum Dossin, vroeg waarop de nieuwe regeringen moesten focussen, antwoordde hij zonder aarzelen: ‘Armoede. We spreken er nauwelijks over, terwijl armoede zowel in eigen land als in de hele wereld de kansen van mensen bepaalt. Veel meer dan identiteit. Met armoede als prioriteit zouden we een heel ander sociaal-economisch beleid voeren, een heel ander buitenlandbeleid, een ander klimaatbeleid.’ Die kans lijkt wel verkeken, als ze ooit al bestaan heeft.

‘Met armoede als prioriteit zouden we een heel ander sociaal-economisch beleid voeren, een heel ander buitenlandbeleid, een ander klimaatbeleid.’

De Startnota raakt op een paar plaatsen wel degelijk aan sociaal beleid en klimaatbeleid, maar de benadering voor het eerste is defensief (“onze” sociale bescherming verdedigen tegen nieuwkomers en andere profiteurs), voor het tweede afremmend (vasthouden aan bestaande doelstellingen, die door geen enkele overheid in dit land ernstig nagestreefd worden, laat staan gerealiseerd). ‘Vlaanderen is alleen sterk als het ook sociaal is’, stelt de nota. ‘Onze gemeenschap laat niemand in de steek.’ Die belofte wordt meteen gevolgd door het strenge: ‘Maar tegelijk mag niemand de gemeenschap in de steek laten. Verantwoordelijkheid én solidariteit zijn onze leidende principes. Voor wat hoort wat.’

Het is een discours dat de burger niet ongenegen is, maar waarvan de consequenties verstrekking kunnen zijn. Zeker als het deel uitmaakt van een beleid dat steeds meer opschuift in de richting van het meerderheidsdenken, want dan beslist de politieke meerderheid welke rechten minderheden (en dat zijn niet alleen migranten, etnische of religieuze minderheden, maar ook mensen met een handicap, een andere seksuele geaardheid dan de heteronorm, ...) kunnen krijgen, en op welke voorwaarden.

De warme zorg die de N-VA voor ogen heeft, doet meteen denken aan de warme gemeenschap van een nonneninternaat: de regels worden door Mère Supérieure opgesteld, opgelegd en afgedwongen, waarna ze vals zalvend zegt tegen elke overtreder: 'We hadden toch afgesproken dat we we hier samen voor zouden gaan? Ik ben diep teleurgesteld.'

Burgers moeten dat soort betutteling afwijzen. Ze moeten niet zitten wachten tot de Startnota van N-VA hier en daar wat bijgevoegd is door CD&V en Open VLD om er tegen september een regeerverklaring van te maken. Burgers moeten nu laten weten dat de identitaire en neoliberale inslag van de N-VA nota ingaan tegen de klemtonen die democratisch gevraagd en maatschappelijk noodzakelijk zijn. Rechtvaardige transitie naar een duurzame toekomst voor iedereen – wie slaagt erin om het woordje diversiteit in de tekst te smokkelen? – is de opdracht voor de komende vijf jaar. Ook voor het Vlaams Gewest en de Nederlandstalige Gemeenschap in België.

Toch nog even een coda over die canon. Het lijkt mij een vergissing om met dat kind het badwater weg te gooien. En dat badwater is de behoefte bij veel mensen – zeker wie in onzekerheid over heden of toekomst leeft – aan gedeelde waarden, codes, ijkpunten, afspraken en zelfbeelden. Neen, mensen willen geen lijstje historische figuren of kunstwerken, ze willen geen keurslijf dat door een enge ideologie geformuleerd wordt, maar ze willen zich vanzelfsprekend thuis kunnen voelen op de plek waar ze wonen en werken, en met de mensen waarmee ze de openbare ruimte delen.

Als grootsteden of op termijn een regio als Vlaanderen superdivers worden, verdwijnt de vanzelfsprekende samenhang misschien, maar niet de behoefte daaraan

Als grootsteden of op termijn een regio als Vlaanderen superdivers worden, verdwijnt de vanzelfsprekende samenhang misschien, maar niet de behoefte daaraan. Die behoefte weghonen met postmoderne argumenten dreigt voor de kwetsbare en onzekere bewoners te bevestigen dat de hoger opgeleide klasse alleen voor zichzelf zorgt, en de rest overlaat aan al

wie wel handelt in geruststellende identiteiten: rechts met zijn hardwerkende Vlamingen die in staat zijn Vlaamse Meesters te worden, de politieke islam met zijn broeders en zusters die geen natie maar een oemma hebben als warme gemeenschap...

Voor alle duidelijkheid: ik denk persoonlijk niet dat Vlaamse identiteit een bruikbare categorie is om vandaag aan superdiverse identiteit te werken – daarvoor is de claim van het exclusieve Vlaams-nationalisme te sterk. Maar een volgehouden sociale strijd met een Belgisch republikeinse inslag, waarbij steden en buitengebieden samen vechten voor een solidaire samenleving die rechtvaardig en duurzaam en klimaatbestendig én ambitieus, innoverend en creatief is: dat zou onze bastaardidentiteit kunnen vormen, toch? Er ligt een hele canon aan kunstwerken, kunstenaars en historische verhalen klaar om dat te onderbouwen.

Zonder jouw steun bestaat MO* niet.

Steun ons en word proMO* voor maar €4/maand of doe een vrije gift.

3040 proMO*'s steunen ons vandaag al.

Word proMO*

of

Doe een gift